

OPONENTSKÝ POSUDOK K DIZERTAČNEJ PRÁCI

Meno a priezvisko doktoranda: **ŠÁRKA TIMAROVÁ**

Meno a priezvisko oponenta: **Mgr. SOŇA HODÁKOVÁ, PhD.**

Názov dizertačnej práce: **Working memory in conference simultaneous interpreting (Pracovná pamäť v konferenčnom simultánnom tlmočení)**

Dizertačná práca autorky Š. Timarovej sa zaoberá problematikou funkcie pracovnej pamäti v simultánnom tlmočení. Vychádza pritom z aktuálnych teoreticko-empirických zistení o spojení skladovacej funkcie pamäti s exekutívnou a koordinačnou v podobe konceptu pracovnej pamäti (Baddeley) alebo aktivovanej dlhodobej pamäti (Cowan). Autorka v práci ponúka prehľad teoretických modelov v oblasti (najmä kognitívnej) psychológie i translatológie a rovnako prierez doterajším empirickým skúmaním kognitívnych funkcií, ktoré sa vo väčšej či menšej miere uplatňujú v procese tlmočenia a vplývajú tak na priebeh a výsledok transferu. Hlavným cieľom dizertačnej práce bola realizácia exploračného empirického výskumu s využitím kvantitatívnych metód so zameraním na zistenie prípadnej existencie vzťahov medzi jednotlivými funkciami skladovacej i výkonnej zložky pracovnej pamäti a tlmočnickým výkonom, ako i vzťahov medzi pamäťovými funkciami navzájom, či jednotlivými zložkami procesu ST navzájom.

Aktuálnosť skúmanej problematiky:

Napriek faktu, že kognitívne funkcie a ich uplatnenie v mimoriadne komplexnom procese tlmočenia sú v súčasnosti v centre záujmu pomerne veľkého množstva rôzne koncipovaných štúdií, stále nie je skúmaná problematika dostatočne prebádaná a absentuje jednoznačná koncepcia, ktorej teoretické formulácie by dostatočne validne a reliabilne podložila empiria. Z toho dôvodu považujeme problematiku predloženej dizertačnej práce za mimoriadne aktuálnu, nakoľko jej ambíciou je o.i. empiricky overiť existujúce teoretické koncepty, čo si vyžaduje najmä mimoriadne precíznu metodologickú prípravu a citlivý prístup k interpretácii získaných dát, ktoré autorka nepochybne preukázala.

Teoretická časť práce, metódy, spracovanie:

V teoretickej časti práce sa autorka bližšie venuje najmä tým psychologickým konceptom PP a teoretickým modelom ST, ktoré sú relevantné ako teoretická báza pre ďalšie skúmanie v rámci dizertačnej práce. Za mimoriadne cennú a prínosnú v tomto ohľade považujeme najmä kapitolu 3 Simultaneous interpreting and working memory: previous research. V nej autorka ponúka podrobný a prehľadný prierez doteraz realizovanými výskumami a ich hlavnými zisteniami, ktoré sú často vo vzájomnom nesúlade (alebo si dokonca odporujú). Príčiny možno hľadať v metodologickom aparáte týchto štúdií, ale i v samotnom fakte, že všetky psychické procesy je možné skúmať výlučne nepriamo, s čím je spojených mnoho ťažkostí. O výbornej úrovni teoretického zmapovania doterajších prístupov i momentálneho stavu svedčí i rozsiahly zoznam použitej literatúry.

Praktická časť práce, metódy, spracovanie:

Pravdepodobne najväčšiu výzvu dizertačnej práce predstavovala metodologická stránka výskumu. Za účelom čo najkomplexnejšieho pohľadu a tiež možnosti detekovať širokú škálu korelácií, vytvorila autorka rozsiahlu batériu testov, zameraných na skladovacia a exekutívnu funkciu pracovnej pamäti a rôzne komponenty výkonu v simultánnom tlmočení. Vzhľadom na exploračný charakter výskumu autorka neformuluje výskumné hypotézy, ale cieľom je identifikovať prípadné vzťahy, ich formu a intenzitu. V tomto smere oceňujem najmä mimoriadne dôsledný prístup autorky k voľbe a tvorbe jednotlivých metodík, ako i podrobné štatistické spracovanie získaných dát. Vyhodnotenie údajov ukázalo niekoľko zaujímavých vzťahov (alebo v niektorých menej významných prípadoch tendencií), ktoré, ako autorka uvádza, sú iste podnetom pre ďalší výskum.

Zaujímavé sú i zistenia o koreláciách premennej vek s výkonom v pamäťových skúškach a premennej skúsenosť s výkonom v istých zložkách ST (za jeden z prínosov dizertačnej práce považujem i návrh autorky zisťovať pracovné skúsenosti probandov v odpracovaných dňoch, nie rokoch). Ako skrytý účinok veku autorka v tejto súvislosti interpretuje i zistenie, že mnohí probandi s vyššou úrovňou všeobecných kognitívnych schopností dosahujú nižšiu kvalitu ST. Za úvahu by v tomto prípade možno stála diskusia o vplyve individuálnych kognitívno-osobnostných charakteristík (kognitívny štýl, frustračná tolerancia, motivačná štruktúra osobnosti) či momentálneho fyzického, zdravotného a psychického stavu tlmočníka.

Za mimoriadne hodnotné z hľadiska možnosti priamej praktickej (didaktickej) aplikácie považujem identifikovanie vzťahu medzi časovým odstupom tlmočníka od rečníka (EVS) a jednotlivými komponentmi simultánneho tlmočenia.

Ak zohľadníme dilemu o tom, či sa tlmočníkmi rodíme, alebo sa nimi stávame, detekovala autorka vzťahy, ktoré prispievajú na obe misky váh, tzn. identifikovala faktory, ktoré možno považovať za výsostne individuálne, ale i také, ktoré tlmočníci pravdepodobne zlepšujú praxou a skúsenosťou.

Celistvosť obrazu, ktorý predkladaná práca ponúka, dopĺňa podkapitola 6.2. V nej autorka ukotvuje zistenia výskumu v teoretickom kontexte modelov tlmočenia.

Formálna stránka práce:

Rozsah a jednotlivé časti práce zodpovedajú kritériám dizertačnej práce.

Celkové hodnotenie:

Dizertačná práca Šárky Timarovej je nesporným prínosom k empirickému skúmaniu vzájomných vzťahov medzi jednotlivými funkciami pracovnej pamäti a simultánnym tlmočením.

Dizertačnú prácu odporúčam k obhajobe a hodnotím ju známkou výborne (A).

V Nitre, 14.5.2012